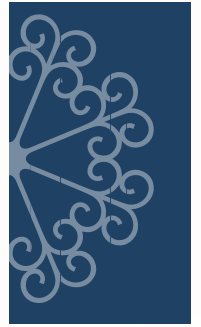




ישיבת מיר ירושלים Yeshivas Mir Yerushalayim

גיליון שבועי
לתלמידי, בוגרי
וידידי ישיבת מיר 178

בית מדרש



פרשת בהר - בחוקות

זמני כניסת ויציאת השבת

ר"ת	★	🕒	
ירושלים	20:13	18:56	20:49
תל אביב	20:15	19:14	20:47
ציריך	22:00	20:00	22:18
וינה	21:32	20:18	21:47
אנטוורפן	22:40	20:15	22:45



דבר הישיבה

גיבורי הכח - בפרשיות בהר בחוקות

דרש מרן ראש הישיבה הגרנ"צ פינקל זצ"ל: יש לבאר השייכות בין ב' הפרשיות (בהר - בחקות) שקבעום יחד, כי הנה על שומרי שביעית אמרו חז"ל (יל"ש תהלים קג) "גיבורי כח עושי דברו", רבי יצחק נפחא אמר אלו שומרי שביעית, בנוהג שבעולם אדם עושה מצוה ליום אחד לשבת אחד לחדש אחד, שמא לכל ימות השנה, ודין חמי חקליה ביירא כרמיה ביירא ושתיק (-וזה רואה שדהו שוממה, כרמו שומם ושותק), יש לך גיבור חיל גדול מזה. נאמר כאן עושי דברו ונאמר להלן וזה דבר השמטה מה להלן שביעית אף כאן שביעית, ושנו רבותינו אי זהו גיבור הכובש את יצרו. ע"כ. הרי למדנו יסודה של פרשת שביעי ללמד, כי על האדם להיות גיבור ולהתגבר על יצרו. והנה בגמ' אמרו (שבת דף פח ע"א) בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן, מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו. דכתיב ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עשי דברו לשמע בקול דברו, ברישא עושי, והדר לשמוע.

לכן, לא לחינם ב' פרשיות אלו יחד הם, שביעית זהו גיבורי כח וקבלת התורה זהו גיבורי כח, וכן בפרשת בחוקות נאמר "אם בחוקתי תלכו", ופירש רש"י, שתהיו עמלים בתורה. עמל התורה אף זהו גיבורי כח. "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו" (סוכה דף נב ע"א), מי יכול להיות גדול בתורה, מי שיצרו גדול ומתגבר עליו, ובגבורה זו של "עושי דברו", הרי הוא גיבור בתורה.

היה גיבור אחד אשר ראינו בעינינו, הלא הוא מורנו רה"י הגר"ח שמואלבליץ זצ"ל, גיבור עצום מתגבר על יצרו ועמל בתורה. גדול בביטחון, גיבור בביטחון, וגיבור בעמלה של תורה.

"הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורוצן הישיבה, ובוזה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה" (מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ צוק"ל ממיר)

מתורת רבותינו

גדולה מעלת שובתי שביעית - ממלאכי מעלה ושבתה הארץ שבת לה' (כא, א).

"ברכו ה' כל מלאכי גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו" - רבי יצחק נפחא אומר: "אלו שומרי שביעית. בנוהג שבעולם אדם עושה מצוה ליום אחד לשבת אחת לחדש אחד. שמא לכל ימות השנה. ודין חמי חקליה. ביירא, כרמיה ברייא, ושתיק (-וזה רואה שדהו שוממה, כרמו שומם ושותק). יש לך גיבור חיל גדול מזה?" (ילקוט תהלים קג)

אחת דיה להם. אבל התחוננים שיש בהם יצר הרע, הלואי לשת אמירות יעמדו". נמצא לפי זה ששומרי שביעית שיצר הרע מצוי אצלם ושולט בהם, ואף על פי כן הם נאזרים בגבורה לשמוע בקול דברו - כמלאכים - כחם רב יותר משל המלאכים.

שיחות מוסר (שנת תשל"ג)

כעבד אשר גופו קנוי לאדונו. ולכן מחויבים אנו לעמול בתורה בכל כוחות גופינו ממש (עכ"ד). ובוזה יש לבאר חומר הדבר של עמל התורה, כיון שאם לומד הוא בלא 'עמל' הרי אינו מקיים בלימודו את שיעבוד 'הגוף' להקב"ה.

שורון קובץ כז (עמ' תא)

במאמר זה - אומר מרן ראש הישיבה הגר"ח שמואלבליץ - באה לידי ביטוי הערכה לכוחם הנשגב של שומרי שביעית, דומים הם למלאכי השרת, מה מלאכים גיבורי כח הם, שאין יצר הרע שולט בהם, נכך גם שומרי שביעית. ולא עוד אלא שמעלתם גדולה מזו של המלאכים. שהרי אמרו חז"ל (ויק"ר כו, ה): "העליונים שאין יצר הרע מצוי בהם אמירה

עמל התורה - שיעבוד הגוף להקב"ה

כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם וגו' (כה, נה).

שח מרן ראש הישיבה הגרנ"צ פינקל: להלן בפרשת בחקותי פרש"י - "אם בחוקתי תלכו" - שתהיו עמלים בתורה. ויש להתבונן, מדוע מחויב כל אחד מישראל בעמל התורה.

וי"ל עפ"י המבואר בשו"ת בית הלוי (דרוש יז) כי בקבלת התורה קבלנו עלינו שיעבוד הגוף ממש,

לימוד התורה - תהא ניכרת על פניכם

אם בחקותי תלכו (כז, ג). וברש"י שתהיו עמלים בתורה.

כך צריך שיהא ניכר על פני הלומד בצאתו והליכתו כי שב הוא מעמל התורה.

שולחן מלכים

תגובת מרן המשגיח על הכינוי "אנשי אשר יצר"

אם בחקותי תלכו (כז, ג). וברש"י שתהיו עמלים בתורה.

נכנס מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם זצ"ל לבית המדרש והשמיע שיחה ארוכה על ברכת "אשר יצר" והתחיל לתאר הסכנה הנוראה האורבת לאדם כאשר עושה צרכיו, והפלא הגדול הנעשה בכל אבריו הפנימיים ועד כמה הוא תלוי אז כל כולו ברחמי שמים שלא יפתח הסתום או יסתם הפתוח [עי' בפירוש עיון תפילה לבעל 'הכתב והקבלה' בסידור 'דרך החיים', שם תיאר תיאור

סיפר פעם הגרא"ז גורביץ זצ"ל (ראש ישיבת גייטסהעד), שכשלמד בישיבת מיר אירע פעם שאחד מן המשכילים פרסם דברי בוז וגנאי על בני תורה וקראם "אנשי אשר יצר", כאילו יושבים בטל כל היום ואינם עושים כלום חוץ מאמירת אשר יצר כמה פעמים ביום.

ונעשה רעש גדול בעולם התורה על שהתבזו בתואר מאוס כזה וכדי בזיון וקצף. בשעה ההיא

מתורת רבותינו



ביתו יצאתי בשלום! והרים המשגיח קולו והכריז בהתרגשות "קראו אותנו 'אנשי אשר יצר', הלואי שהיינו ראויים לתואר זה!"

מתנת חיים (מועדים עמ' רלז)

כבר מצפים בביתו בכליון וצפיה לשמוע ממנו שהגיע למחוז חפצו בשלום, ואילו הכיר אדם באיזו סכנה הוא מוטל כל פעם שנכנס לעשות צרכיו אז בכל פעם שיוצא משם היה שולח מברק לבני

מפורט אשר ממנו נוכח לראות כמה גדולים מעשה ה']. והוסיף רבנו ירוחם להעיר, כאשר אדם נוסע מביתו למרחקים אפילו אם יש רק קצת סכנת דרכים

ראיה עדיף או נראה לי עדיף?? אם בחקותי תלכו (כו, ג). וברש"י שתהיו עמלים בתורה.

כשמביא שתי ראיות, יש לו שתי ראיות מן הש"ס, - כשאומר הראש "ונראה לי" - הכוונה, שכל הש"ס מסכים איתו...

תורת חיים (עמוד ס"א)

מהן עדיף? - ענו התלמידים: ודאי היכא שמביא ראיה מן הש"ס! העמידם רבי חיים על האמת, ואמה: אדרבה! כשמביא ראיה מהש"ס - יש לו ראיה אחת.

שאל פעם מרן ראש הישיבה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, את תלמידיו: לפעמים מביא הראש "ש", ראיה לדבריו מן הש"ס, ויש שהוא אומר: "ונראה לי", מבלי להביא שום ראיה - איזה

מבאר רבותינו



עמל והתמדת התורה במשנת מרן ראש הישיבה

אם בחקותי תלכו (כו, ג). וברש"י שתהיו עמלים בתורה.

עושה אז רבי חיים? - רבי חיים רוצה להחריש את רעש המטוסים המתעופפים בניגון הגמרא שלו. "הבה לא נאבד זמן. כל רגע של חיים הוא מתנה מהקב"ה, נמהר איפוא ונחטוף מעט לימוד". כך היה אומר באותם רגעים טראגיים כאשר צללי המוות ריחפו לנגד העינים. האוויר בחוץ - בימות הקיץ - לח ומעיק. בבית שורר מחנק ממש. אין במה לנשום. אבל רבי חיים לא מרגיש בחום. הזיעה אינה אוכלת בו, הצמא מייבש את לשונו, אך הוא מתחיה בתורה, הוא שואב לקרבו דליים מלאים של תורה והיא שמרווה את צמאונו.

שנים ארוכות וקשות, ימים אפורים ולילות שחורים. השמים אינם זורחים ביום עם שמש ואינם מאירים בלילות בירח כסוף. על הלב מעיק כאב איום. בשורות-איוב מגיעות בצינורות חשאיים. ידיעות מחירידות מטריפות ממש את הדעת. שוכבים לישון בפחד ומקיצים בפחד. "היתה דמעתי לחם יומם ולילה", בולעים דמעות. הצער מעמיק מפעם לפעם יותר ויותר, שכן חסרות אפילו דמעות כדי לבכות את האסון שכל אחד שותף לו. היו אלה ימים של חולי נורא! מחלות דיזנטריה וטיפוס משתוללות, מי מסוגל בזמן שכזה להתרכז, איך אפשר אז לחשוב ולהרהר ברמב"ם קשה, אך רבי חיים מתגלה אז כגיבור פיסי ורוחני כאחד. הוא מתייצב לנהל לבדו מאבק בכל כוחות-החושך מאבק בלילה המפחיד, ובהישענו על הסטנדר הוא עומד לפעמים כל הלילה ולומד. כה גדולה היתה התמדתו שלא נחלשה גם בהימצאו בין סכנה אחת לבאה אחריה"

(עיני העדה, עמ' שיט).

את כל הדרכים שהועלו בלימודם בלילה הקודם. החברותא, שהיה מגדולי תלמידי ישיבת מיה, חלשה דעתו, כיצד אפשרי הדבר לזכור את הדברים עד כדי כך? "אני לא זוכר מאומה", אמר. "מה עשית לאחר לימודנו אמש"? שאלו רבי חיים. "הלכתי לישון", ענה התלמיד. "ואני", השיבו רבי חיים, "נכנסתי למיטתי, טמנתי את ראשי מתחת לכרית, כדי שלא אעיר את חברי, וזעקתי לתוכו שוב ושוב, במשך כמה שעות, את כל המהלכים בסוגיא, כדי לתקוע (אריין האקן) אותם בראשי. מה פלא יש אפוא, אם זוכר אני את הדברים!?"

עוד מסופר, פעם בשעה מאוחרת, כאשר סיים את לימודו בחברותא. לפני צאתו מבית המדרש נפל מבטו על ספר "שער המלך". רבי חיים נטלו והחל מעיין בו. בבוקר נמצא ניצב באותו מקום, כשהוא עדיין שקוע כולו בעיון בשער המלך (מח ולב, עמ' לא-מג).

במיוחד הפליא לעשות בשנות הגלות בשנחאי, כאשר הגה בתורה בשקידה ועמל שאין שני לו, זאת למרות כל הטרדות והדאגות המרובות שרחשו מסביב. תיאור חי ומוחשי מגדולת שגב העמל בתורה של הגר"ח בימים ההם, צייר ושרטט בידי אמן הגאון **רבי שמחה עלברג** זצ"ל - אשר שהה יחד עם תלמידי הישיבה בשנחאי - במאמר זכרון שכתב לאחר פטירתו של מרן רה"י הגר"ח: "כח ההתמדה שלו היה מיוחד במינו, בלי מושג. ואני זוכר בגלות שנחאי. השמים המטירו פצצות-תבערה. להבות אדומות פורצות מדי פעם בפינה אחרת של העיר. המהומה גדולה. המות מרחף בחלל האוויר. מחפשים מקום להסתתר בו. ומה

ביגיעת התורה ראה מרן ראש הישיבה הגר"ח **שמואלביץ** זצ"ל תכלית בפני עצמה. בשיחותיו הרבה לדבר על מעלת היגיעה בתורה, על הטובה הצפונה בה, והחורבן הספון בהימנעות מעמל התורה.

רגיל היה לומר שפרשת בחוקותי אינה מדברת על עשיית מצוות ועבירות. חז"ל לא אמרו 'אם בחוקותי תלכו - שתהיו עוסקים בתורה', אלא "שתהיו עמלים בתורה". אפשר ללמוד תורה אך לא להיות עמל בה. וממשיכה התורה ואומרת (פסוק יד) "ואם לא תשמעו לי" - מאי משמע? שלא תעסקו בתורה. לא ולא! ראו איך חז"ל למדו את המושג 'שלא תהיו עמלים בתורה', אמנם עוסקים בתורה, אך בלי עמל. והתורה קוראת לכך - "לא תשמעו".

מן התהום הפעורה בין השכר והעונש המפורטים בפרשה, ניתן ללמוד איזו תהום מבדילה בין שתי המדרגות, בין מי שעמל בתורה למי שאינו עמל בה, אפילו כאשר כן יושבים ועוסקים בתורה.

תלמיד שאלו פעם: "איך מצליחים לדעת ש"ס?" רבי חיים הזדעזע כולו - "לדעת ש"ס אתה צריך? - להיות חולה על הש"ס אתה צריך!!" (וויסן ש"ס דארפסט דו? קריינקען אויף ש"ס דארפסט דו!!!).

ומפורסם העובדה עם מרן רה"י הגר"ח שישב ולמד ירושלמי עם חברותא עד לשעת לילה מאוחרת. יחד עמלו והוגיעו את מוחם בהבנת הדברים, כאשר במהלך הלימוד התגבשו שבע או שמונה דרכים להבנת הסוגיא. למחרת, כשהתחילו שוב את הלימוד, חזר רבי חיים כהרגלו על הלימוד מאתמול באופן תמציתי, וכלאחר יד פרש באוזני החברותא



האם מותר לקבל פיצוי על הלנת שכר או שזה רבית

בפרשתנו (בהר) אל תקח מאתו נשך ותרבית וגו' (כה, לו).

נכונה, דקיי"ל נהי דאין דורשין טעמא דקרא מכל מקום כשהטעם מפורש בקרא הולכים אחריו, והכא נמי איסור רבית מפורש בפסוק, 'וחי אחיך עמך', שהקב"ה הטיל חיותו של הלוח על המלוה, ומחוייב להלות לו הלוואת חן וחסד ולא באגר נטר, וא"כ תינח במלוה ולוה דעלמא, אמנם בשוכר ושכיר נהפוך שהטיל הקדוש ברוך הוא חיותו של מלוה שהוא השכיר על הלוח השוכר, ופקיד עליו 'לא תלין שכרו אתך עד בקר' משום כדי חיותו של שכיר, וא"כ אם ירצה השכיר המלוה הזה לוותר על חיותו, ולהשהותו שכרו מותר ליקח ממנו אגר נטר כדי להחיות נפשו וסברת ר"א מטוך נכונה וישרהג. אמנם במשנה למלך (מלוה ולוה פ"ז הי"א) הקשה על דברי ה"ר אליעזר, למה חייב ליתן הרווח, אף שנודה לדבריו דאין כאן איסור רבית, הא קיי"ל המבטל כיסו של חבירו פטור, וא"כ למה חייבו מה שהיה יכול להרויח, ושמא יש לומר דסבר דהא דאמרינן המבטל כיסו של חבירו פטור, היינו כשלא הרויח בו, אבל אם הרויח חייב ליתן.

לסיכום: דעת רבי אליעזר מטוך, ועוד ראשונים ואחרונים, שאין בזה משום איסור רבית, ודעת המהרשד"ם שאם השוכר נתנו מעצמו מותר לקחתו, ודעת הב"ח שאם כבר קיבל מותר להשאירו בידו, אמנם דעת הרבה מראשונים ואחרונים, שיש בזה משום רבית ואסור לקבלו. בחשוקי חמד מסיק: אף שבנידון דידן היה מקום להקל, כיון שאם יחזירו יהיה עלבון, והוי כהפקה, מכל מקום נראה שהטוב ביותר, שהמורה יקבל את העוגה, ובכסף של שווי העוגה יקנה ספר נחמד לתלמיד.

וכן פסק בהגהות אשרי (בבא מציעא פ"ה סימן כא) מלמד שלא ניתן שכירותו בזמנו, אלא אחר זמן הרבה, והמלמד תובע מן המשכיר כל הרויח שהיה יכול להרויח באלו המעות עד אותו זמן, פטור המשכיר משום דהוי רבית.

ובבית יוסף (יו"ד סימן קס) כתב על רבי אליעזר מטוך שאמר שאין רבית בשכירות, באמת איני יודע מה ראה החכם הזה להקל בשכירות יותר מבהלוואה דכללא דרביתא כל אגר נטר בכל גוונא אסור, ומהמשנה דמכות אין ראייה, דהכי קאמר שמין כמה היה נותן זה כדי להרויח במעות הללו בעשר שנים אם יקחם מגוי, או אם יעבור ויקחם מישראל רבית לא יתנם לו בפחות מכך וכך מעות, ונמצא שכל כך מעות הפסידוהו וכך משלמים לו דתנא השתא לא נחית בענין איסור רבית והיתרו וזה ברור... ודבר פשוט הוא שאין לסמוך על דברי ה"ר אליעזר. וכן פסק בדרכי משה (יו"ד סימן קעו סק"ג) שיש בזה משום רבית. וכן פסק בש"ך (שם סק"ח).

אמנם בשו"ת מהרשד"ם (יו"ד סימן רכב) כתב, ר' אליעזר מטוך אמר שאין בתשלום שכירות משום רבית, ואף על גב שרבו החולקים עליו, היינו מפני שמחייבו ליתן בדין, ועל זה פליגי עליה, ומ"מ אם הוא בעצמו שלא בדרך תביעה היה רוצה ליתן כדי לפייס את חבירו, נראה בעיני דליכא איסור רבית. ודעת הב"ח (יו"ד סימן קסא), שהוא ספק, ולכן היכא דקיימי זווי לוקמו, ואי תפיס השכיר לא מפקינן מיניה.

והחתם סופר (שו"ת, ליקוטים סימן כו, ובחידו' בבא מציעא דף עג ע"א) כתב, שסברת הר"א מטוך

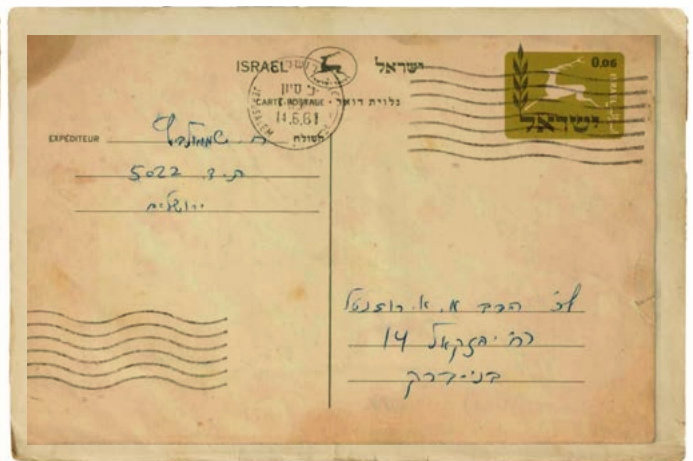
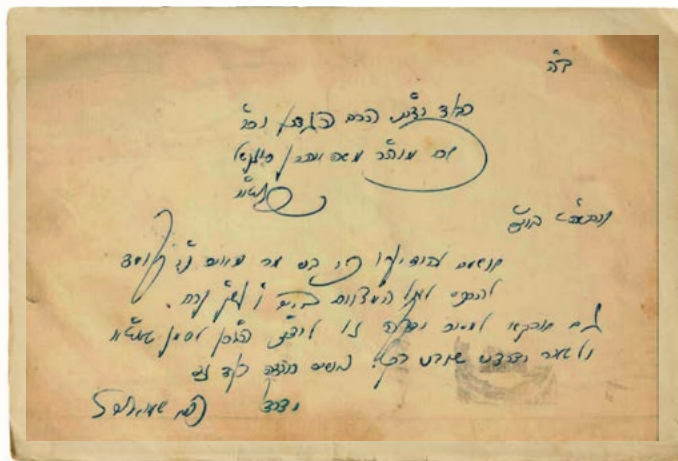
האחרונים דנו בשאלה אקטואלית שהגיעה לשולחנם, וכה נוסח השאלה: מורה פרטי למד עם תלמיד, וההורים איחרו את התשלום בכשנה, לאחר כשנה שלימה קבל את התשלום על הלימוד, בצירוף עוגה מעשה ידיה של האמא, והתלמיד אמר לו שאמו שלחה את העוגה כי "לא נעים לה" על האיחור.

האם יש בקבלת העוגה משום איסור רבית, ואם אסור מה יעשה עמה, כי להחזיר את העוגה לא שייך כי הם ירגישו בזה עלבון. ואולי מותר להניח בבית הכנסת לאחר שחירת, וזה יהיה לזכות למשפחה שנתנו לו את העוגה?

והנה בדן זה אם מותר להוסיף שכר לשכיר בגלל שאיחר בשכרו, כבר נחלקו בזה הראשונים, בספר אור זרוע (פסקי בבא מציעא סימן קפא) הביא מעשה בהרב ר' אליעזר מטוך זצ"ל שהיה נשכר לר' חזקיה זצ"ל בבוברט, וכשהגיע הזמן שהיה לו ליתן שכירות שלו לא נתן לו ועכבה הרבה עד לאחר הזמן, והיה הרב ר' אליעזר זצ"ל תובע אותו כמו שהיה יכול להרויח באותן המעות עד אותו הזמן, והיה דן מורי רבינו אבי עזרי זצ"ל לחייב את ר' חזקיה... ועשה בנייהם פשרה רבינו יואל הלוי זצ"ל.

ומסיים האור זרוע: "נראה בעיני שר' חזקיה לא היה חייב ליתן לו כלום עבור מה שעיקב לו השכירות משום דהוה רבית. כדמוכח בבא מציעא (דף סה) שלכן אין רבית בפועל, דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, הא לאו הכי [דהיינו שכבר הגיע הזמן] אסור משום אגר נטר..."

ימים מקדם



"גם אבקש למסור ידיעה זו." לפנינו גלויה ששיגר מרן ראש הישיבה שר התורה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל בחודש סיון תשכ"א, לתלמידו הגאון רבי משה אהרן רוזנטל זצ"ל ובה הוא מודיע על שמחת הבר מצוה לבנו הגאון רבי מאיר שליט"א. מעניין לציין את בקשתו מרמ"א רוזנטל שיעדכן בדבר הבר מצוה את "ידיי" הגר"נ לסמן שליט"א" (לימים חותנו של יבדלחט"א מורינו ראש הישיבה שליט"א)

רבי אריה פינקל תשע"ו	רבי רפאל שמואלביץ תשע"ו	רבי נתן צבי פינקל תשע"ב	רבי בנימין ביינוש פינקל תש"ן	רבי נחום פרצוביץ תשע"ז	רבי חיים שמואלביץ תשל"ט	רבי יחזקאל לוינשטיין תשל"ד	רבי חיים זאב פינקל תשכ"ה	רבי אליעזר יהודה פינקל תש"כה	רבי אברהם צבי קמאי הי"ד תש"ב
-------------------------	----------------------------	----------------------------	---------------------------------	---------------------------	----------------------------	-------------------------------	-----------------------------	---------------------------------	---------------------------------



דינר מאתיים

ג' סיון תשע"ז
2017 י א י 28

בתוכנית

19:00 קבלת פנים
20:15 תפילת ערבית
20:30 פתיחת האולם

דברי ברכה

הרה"ר הגאון רבי ישראל מאיר לאו שליט"א
רבה הראשי של תל אביב-יפו

ניגון התורה שלא יפסק

תכנית מוזיקאלית אומנותית היסטורית וייחודית
בליווי המנצח ר' יואלי דיקמן ומקהלת הילדים

לא פסקה ישיבה "מאתיים"

מייצג תיעודי של רגעים היסטוריים נדירים לאורך מאתיים שנות תורה

נואם הכבוד

ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל שליט"א

בכל נפשך

תכנית אומנותית בפרקי שיר - על מסירות נפש ואהבת התורה
של מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי נתן צבי פינקל זצ"ל

צאתכם לשלום

ברכת המזון | שי יוקרתי

לאישור השתתפות: 02-5410933 - Dinner@themir.org.il